MARTFŰ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

MARTFŰ

MARTFŰ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017

Megrendelő:

Martfű Város Önkormányzata Képviselő-testülete

5435 Martfű, Szent István tér 1.

Tel.: +36 56/450-222

E-mail: titkarsag@ph.martfu.hu

Készítette:

Kiszelovics és Társa Településtervező Kft. Vezető településtervező: Kiszelovics Ildikó

Főépítész:

Honti Gyula

Felhasznált irodalom:

- Martfű város honlapja

- Adatok Szolnok Megye Történetéből (Szolnok Megyei Levéltár kiadványa)

- Hatályos településrendezési terv vizsgálati és alátámasztó munkarésze

(Kiszelovics és Társa Településtervező Kft.)

- Integrált Településfejlesztési Stratégia (Art Vital Kft.)

- Martfű, Képes várostörténet (szerkesztő: Asztalos Árpádné), Martfű Város Önkormányzata 2010

- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)

- Magyarszéphely minta településképi arculati kézikönyv

A fényképfelvételek:

2017. március - július hónapban készültek

Fotó: Kiszelovics Ildikó, Kiszelovics Attila Drón fotó: Nagy Sándor

Készült:

2017. november hó

SPAR

TARTALOMJEGYZÉK

KÖSZÖNTŐ

1. BEVEZETÉS 7

2. MARTFŰ BEMUTATÁSA 9

3. ÖRÖKSÉGÜNK – ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER 17

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA 29

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK 42

   5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ 42

   5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA 68

6. JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK 71

7. JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, BUSZMEGÁLLÓK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK 74

KÖSZÖNTŐ

„A szülőföld szálai örök összekötők
a tájjal és a földdel, amiből az ember lett,
és amivé lesz, és nem szakadhat el soha”
(Fekete István)

Dr. Papp Antal polgármester köszöntője

Martfű szép és élhető hely, ahol szinte minden megtalálható. Kiemelkedő óvodai és bölcsődei nevelés, kiváló általános iskolai oktatás, nagy múltú középiskola, erősödő szakképzéssel. Színvonalas kulturális élet, kivételes befogadó terű Művelődési Központ, a város a Tisza Cipőgyárral közös múltjára emlékeztető hely- és ipartörténeti kiállítással. Büszkeségünk a főtér, a Hild-díjas Szent István tér, a Szent István szoborral, a modern Városházával, templomokkal.

Itt található, Martfűvel együtt lélegzik a Tisza legnagyobb kanyarulata, csodálatos, horgászásra kiválóan alkalmas Tisza-parttal, tájvédelmi körzetben, fekete nyár ritkaságokkal.

Kikapcsolódni hív a Martfű Termál SPA, a gyógyfürdő gyógyvizes medencéivel és sportmedencés uszodájával, a turisztikai komplexum wellness és konferenciaközpontjával igényes helyszín a legkülönbözőbb rendezvények számára.

Szeretettel látjuk vendégeinket a Majálison, a Martfűi Ünnepi Napokon, az önkormányzat és a Martfű Termál SPA együttműködésében az ÖrökZöld Tisza Fesztiválon.

Martfű az ország egyik legfiatalabb városa. Dinamikusan fejlődő, fiatalos gondolkodású, erős ipari kisváros, és ami szintén fontos, kiemelkedően biztonságos település.

A vállalkozásokat arra bíztatjuk, hogy jöjjenek Martfűre, helyet biztosítunk számukra. Az itt élő emberek tudnak és szeretnek is dolgozni. Jó kapcsolatra törekszünk a helyi vállalkozókkal és a város lakóival is. Erősödik az összefogás, és ez az összetartó közösség szeretettel látja az idelátogatókat és az ide érkezőket is.

1. BEVEZETÉS

Ahogy a képen látható időkapu felidézi a múltat, úgy ez a kézikönyv is egyfajta időutazás a múltba, ahonnan a város létrejött, fejlődött, megteremtette a jelenlegi településarculat alapjait, ugyanakkor előretekintés is, bemutatva a jó példákon keresztül azt az utat, amerre fejlődve a múlt megőrzésre kerül, ugyanakkor helyet kap a jelen és a jövő.

A kézikönyv támogatást szeretne nyújtani az építtetőknek és tervezőknek, akik környezetbeillő, esztétikus épületeket és ehhez minőségi környezetet szeretnének létrehozni.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelezőnek, azonban figyelembevételükkel elkerülhetjük, hogy a település karaktere megváltozzon, elősegítve, hogy a kialakult jellegét megőrizze és erősítse azt.

A kézikönyv folyamatosan formálódik. A létrejövő újabb és újabb épületek, műtárgyak, természeti környezet folyamatosan alakítják, bővítik tartalmát.

A kézikönyvben nem tudjuk feltárni a település teljes egészét, nem tudunk bemutatni minden épületet, de törekszünk a legjellegzetesebb, a település karakterét, arculatát meghatározó példákat bemutatni a teljesség igénye nélkül.

Célunk, hogy a kézikönyvet olvasó reális képet kapjon Martfűről, és áttanulmányozva a kézikönyvet kibontakozzon előtte a településkép.

Ajánljuk mindazok figyelmébe, akik építkezni, felújítani, bővíteni szeretnének, azoknak, akik csak álmodoznak, vagy szeretnék jobban megismerni környezetüket, és ajánljuk azoknak is, akik érdeklődnek a település iránt.

2. MARTFŰ BEMUTATÁSA

Martfű nagykunsági település, Jász-Nagykun-Szolnok megye déli részén a megyeszékhelytől 21 km távolságra fekszik. A város népessége 2014 januári adat szerint 6421 fő.

A település a Tisza és Körös folyók alkotta háromszögben, a Tiszazug északi végében található. A város földrajzilag a holocén süllyedésből és feltöltődésből kiemelkedő löszháton helyezkedik el, a szolnoki rögön.

Martfű határában egymástól nagyon különböző megjelenésű, eltérő tájhasználatú területek egymásmellettisége látható.

Meghatározó táji eleme a város környezetének az ipari létesítmények függőleges vonalakkal jellemezhető határozott körvonalú silótornyai, a gyártelepek kimagasló műszaki építményei, adótorony, vízmű torony, a közlekedést, szállítást biztosító vasútvonalak, ipari vágányok, közutak és a folyó szabályozásával kialakított töltés-védvonal. Emellett a települést közvetlenül körbeölelő tájban jelentősebb erdősült területek, a kertgazdasági terület lágyvonalú növényzetének zöld lombfelületei és gyepek láthatók. Az épített lakókörnyezetet a Tisza-folyót kísérő ártéri erdők változatos lombkoronái keretezik. Martfű Mezőhékkel, Tiszaföldvárral szomszédos határait nagyüzemi méretű mezőgazdasági művelésű területek egyöntetűsége, mértani felosztása és a kultúrtájat átszelő öntözőcsatornák, a belvízelvezető árkok, földművek, mérnöki vonalvezetése jellemzik. Az egybefüggő mezőgazdasági szántóföldi területek és a település keleti határában fel-felbukkanó gazdasági majorok, ipari létesítmények határozzák meg a táj képét. A város látványának jellegzetessége, hogy a város igazgatási központjának épületegyüttese és az azt körbeölelő Szent István park jelenleg beépítetlen, mezőgazdasági hasznosítású terület közvetlen szomszédja. Ez a 442. számú útról nyíló érdekes városkép nem megszokott a hazai települések táji megjelenésében. Összességében, a helyiek megfogalmazása szerint is a mai martfűi településkép egy modern, ipari létesítményekkel körülvett kisváros látványát nyújtja.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

Martfű várost a Tisza-hajlat és a folyó legközelebbi kanyarulata választja el a szomszédos „Tiszántúli” településektől. A folyó itt még ma is az eredeti medrében halad. Valószínű, hogy a folyót szegélyező magas partok már az őskorban is lakott helyek voltak. A folyópart a Tisza mederalakító munkája miatt meredek és alig 100 m széles.

Martfűnél is szabályozták a Tiszát a XIX. század közepén. A folyószabályozás Vásárhelyi Pál és Kvassay Jenő nevéhez kötődik. Az itt húzódó magaspart és töltés a Tisza elsőrendű árvízvédelmi létesítménye. A növényolajgyár vízkivételi helyétől az ipartelep határáig a jelenlegi fővédvonalon a 442. számú közlekedési út halad. Az 1970-es években épített, és „megemelt” töltés-magaspart határolja a várost északról. Ennek árvíz esetén a legkritikusabb része a régi téglagyár helyén lévő agyaggödörből kialakított zöldfelület mellett található.

A település élő, természetes vízfolyása a Tisza-folyó, mely Vezseny településtől választja el Martfű igazgatási területét.

A belterületen a mélyebbfekvésű részeken természetes vízfelület alakult ki, melynek madárvilága, természetközelisége páratlanul szép.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

A város jelenlegi településképét is meghatározó fejlesztés 1940-ben kezdődött.

“Az 1930-as évek végén keresett új telephelyet a csehországi Bata konszern, amely az egész világra kiterjedő cipőgyártással foglalkozó nagyvállalat volt. A vállalat több alkalommal akarta már korábban is kiterjeszteni az érdekeltségeit Magyarországra, azonban ez a magyarországi kisiparosok tiltakozása miatt meghiúsult. Az 1938. évi első bécsi döntést követően sikerült a konszernnek megvetnie a lábát Magyarországon. Először Érsekújváron hozta létre telephelyét CIKTA Rt. néven. Az érsekújvári üzemmel kapcsolatban azonban több probléma is felmerült (pl. a terület nem felelt meg a vállalat hosszú távú fejlesztési elképzeléseinek), ebből adódóan a gyártulajdonos Jan Antonin Bata a telephelyváltás mellett döntött. A magyar kormány ahhoz kötötte a támogatást, hogy a beruházás az ország egyik agrárproletár részén valósuljon meg, vagyis már a cipőgyár létesítése mögött is az a kormányzati megfontolás állt, hogy az üzem egy erőteljes térségi foglalkoztatási szerepkört töltsön be. A telephelyválasztás mögött egyébként szintén fontos szempont volt, hogy ebben a térségben szinte korlátlan mennyiségben állt rendelkezésre olcsó munkaerő. A csehországi Jan Antonin Bata cége megvásárolta a Szobotka Pál tulajdonát képező 593 kataszteri hold ingatlant, hogy létrehozza itt a kor szellemének megfelelő, korszerű műszaki kialakítású Martfűi Cikta Cipőgyárat. Az üzem területén kívül mindenre kiterjedő, nagyszabású, átgondolt, tervezett településfejlesztést kezdett.

1942-re Érsekújvárról teljesen áthelyezte ide a székhelyét, de nem csak a termelési kapacitások fejlesztése állt a beruházási programban, hanem egy lakótelep létrehozása is, amely a gyár munkaerő szükségletét elégítette ki. Ezzel párhuzamosan kezdődött meg az iparfejlődés és a lakó környezet fejlesztése Martfűn. A település fejlődését (infrastruktúra, lakáskörülmények, közszolgáltatások) az elkövetkező évtizedekben az üzem munkaerő szükségleteinek kielégítése, vagyis a foglalkoztatási funkciók biztosítása határozta meg.

A CIKTA Rt.-t 1948-ban államosították. Azonban Csehszlovák leányvállalatnak minősült, ezért elhúzódott a Magyar Állam tulajdonává válása egészen 1950-ig, ekkor kapta meg Tisza Cipőgyár Nemzeti Vállalat nevet. Az ötvenes években a Tisza Cipőgyár termelési volumene visszaesett, mivel a könnyűipar nem tartozott az állam által preferált területek közé. Az átmeneti visszaesést követően a termelés és a gyár foglalkoztatási igénye folyamatosan növekedett és töretlen volt egészen az 1980-as évek közepéig. A szocialista nagyüzem időszakában évtizedeken keresztül a cipőgyár volt a környéken az egyetlen ipari központ, így sok embert vonzott ide.

A Tisza Cipőgyár kétségkívül a legnagyobb magyar cipőipari vállalat volt. Itt állították elő a magyar lábbelik közel egyharmadát. A gyár fejlődésével folyamatosan nőtt a lakosság száma is a településen, de nőtt az ingázók száma is. A gyár fénykorában több ezer embert foglalkoztatott. Az ötvenes években új házak, lakótelepek sora jelent meg a település különböző részein, több munkásszálló épült. A gyárban dolgozók fizetése szinte mindvégig az országos átlag alatt maradt, azonban a béren kívüli juttatások igen széleskörűek voltak”.

Forrás: Vas, 2010

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

A rendszerváltást követően a Tisza Cipőgyár területe több vállalkozás tulajdonába került, mely vállalkozások közül egy rész köthető a cipőgyártáshoz, cipőipari raktározáshoz, míg emellett más vállalkozásoknak is helyet ad a Tisza Ipartelep.

Martfűn nem a Tisza Ipartelep az egyetlen térségi foglalkoztatási szerepkört betöltő gyár.

“1964-ben jött létre a Növényolajipari és Mosószergyártó Vállalat több hazai növényolajgyár egyesülésével. A 70-es és 80-as években a magyar élelmiszeripar legdinamikusabban fejlődő ágazata a növényolaj gyártás volt. Az 1970-es évek közepére szükségessé vált a magyar növényi olajgyártás kapacitásának bővítése. Ekkor született kormányzati döntés, hogy az ország legnagyobb kapacitású üzemét Martfűn építik meg egy zöldmezős beruházás keretében. A gyár átadására 1980-ban került sor.

Az üzem elsősorban az Alföldön termesztett napraforgó, repce és szója feldolgozását végezte, de a dunántúli megyékből is érkeztek ide szállítmányok. Itt készül a magyar háztartások legke dveltebb étolaja, a Vénusz étolaj. 1991-ben került privatizálásra a Növényolajipari és Mosószergyártó Vállalat, melyet a Nyugat-Európában meghatározó pozíciót betöltő Cereol Holding vásárolt fel. A privatizációt követően egy igen jelentős kapacitásbővítést célzó beruházást hajtottak végre a gyáron, amely a napi 150 tonna étolaj gyártást napi 560 tonnára növelte. Ekkor kezdte el a gyár forgalmazni a Floriol prémium kategóriás terméket. Ezzel a martfűi gyár a termelési kapacitások és az előállított minőség tekintetében is Európa egyik legmodernebb termelő üzemévé vált. A Cereol Holding egész európai üzletágát felvásárolta 2002-ben a BUNGE cégcsoport, amely a világ egyik legnagyobb olajos mag feldolgozó vállalata. A BUNGE azt a döntést hozta, hogy a martfűi gyárát Európa legnagyobb komplex gyárává fejleszti. Ennek okán 2006-ban kezdetét vette a gyár fejlesztésének harmadik egyben legnagyobb üteme. Ekkor készült el egy új siló rendszer, bővítették a finomító üzemet és épült egy új extrakciós üzem.”

Forrás: Vas, 2010

Forrás: Saját fotók

Hasonló tényezők befolyásolták Martfű harmadik jelentős gazdasági nagyüzemének a telepítését. 1985-ben adták át a sörgyárat, amelynek létesítését az 1981-ben alakult Első Magyar Szövetkezeti Sörgyár Gazdasági Társaság kezdeményezte, amelyet 26 termelőszövetkezet, 12 ÁFÉSZ és két állami gazdaság alapított. A sör mellett üdítőitalok palackozásával is foglalkoztak. Ebben az időszakban több mint kétszáz embert foglalkoztatott a cég. A rendszerváltást követően a részvények közel fele külföldi tulajdonba került. A 90-es évek elején az osztrák Brau AG szerzett 60%-os részesedést, amely nagy fordulatot jelentett a társaság életében, ugyanis ez tette lehetővé, hogy az üzem megszerezze a jogát a Kaiser és a Steffl márkák magyarországi forgalmazásához. Újabb szervezeti átalakításra került sor a 90-es évek második felében. A gyár piaci helyzete megszilárdítása érdekében fúzióra lépett a Soproni Sörgyár Rt.-vel. 2008-ban újabb jelentős változás állt elő, amikor a martfűi sörgyár a Heineken Csoport tagjává vált, azóta Heineken Hungária Sörgyárak Zrt. néven működik. Jelenleg száz embert foglalkoztat a vállalat. “

Forrás: Gere Péter: Sörgyár

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

A gyártelepek nemcsak Martfű meghatározó tájkarakterének, tájképének elemei, hanem a település történetének, kialakulásának, fejlődésének meghatározó tényezői.

A településfejlesztés elengedhetetlen követelménye az infrastruktúra fejlesztése. Martfű korszerű infrastruktúrája az 1950-es, 1960-as években kezdett kialakulni, melynek eredményeként 1970-ben nagyközségi rangra emelték a települést. Az ipari funkció meghatározó jellege, a polgári tradíciók hiánya, sajátos összetételű, fiatal társadalma és keletkezésének körülményei alapján, a települést szocialista „iparvárosnak" tekintették. 1989-ben a fejlett ipari-gazdasági területei (növényolajgyár, sörgyár, cipőgyár), jelentős infrastruktúrája (távközlési hálózat, elektromos- és földgázhálózat), jó közlekedési lehetőségei miatt (közutak, vasútvonalak), valamint térségi szervező, központi funkciója révén várossá nyilvánították. A város igazgatási és szellemi központja, a körülöttük lévő park 1993. és 2001. évek közötti egységes szemléletű kialakítása, valamint a Szolnoki úton a gömb-alakú virágos kőris fasorok ültetése méltó folytatása volt a korábbi nagyszabású településfejlesztésnek.

Jelentős a „vízhez kapcsolódó" tevékenységek köre, a természetes vízfelületeken, a Tisza-folyón korábban a halászat majd a horgászat, újabban pedig a pihenést szolgáló Martfű Termál Spa jelenti a rekreációt, a kikapcsolódást. A termálfürdő környezetrendezése, a város szerkezetébe való bekapcsolódása példaértékű, néhány év alatt a gyógykempinggel együtt a térség egyik fontos idegenforgalmi létesítményévé vált. Nemcsak a wellness, hanem a gyógyászati részleg is híres, melynek fejlesztésével a gyógyhellyé nyilvánításra törekednek.

A település életét meghatározza a természetvédelemhez, elsősorban a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzethez szorosan kötődő, természeti értékekben dús táji környezet, a Tisza-folyó árterén lévő természetes és mesterséges növénytársulások, és az itt élő sokszínű, gazdag állatvilág.

Forrás: Saját fotók

A településképhez tartoznak az alföldi településekre jellemző kunhalmok, melyek sírhalmok (kurgánok), tellek (lakódombok), őrhalmok és határhalmok lehetnek, és amelyek “ex lege” védettek. A kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak.

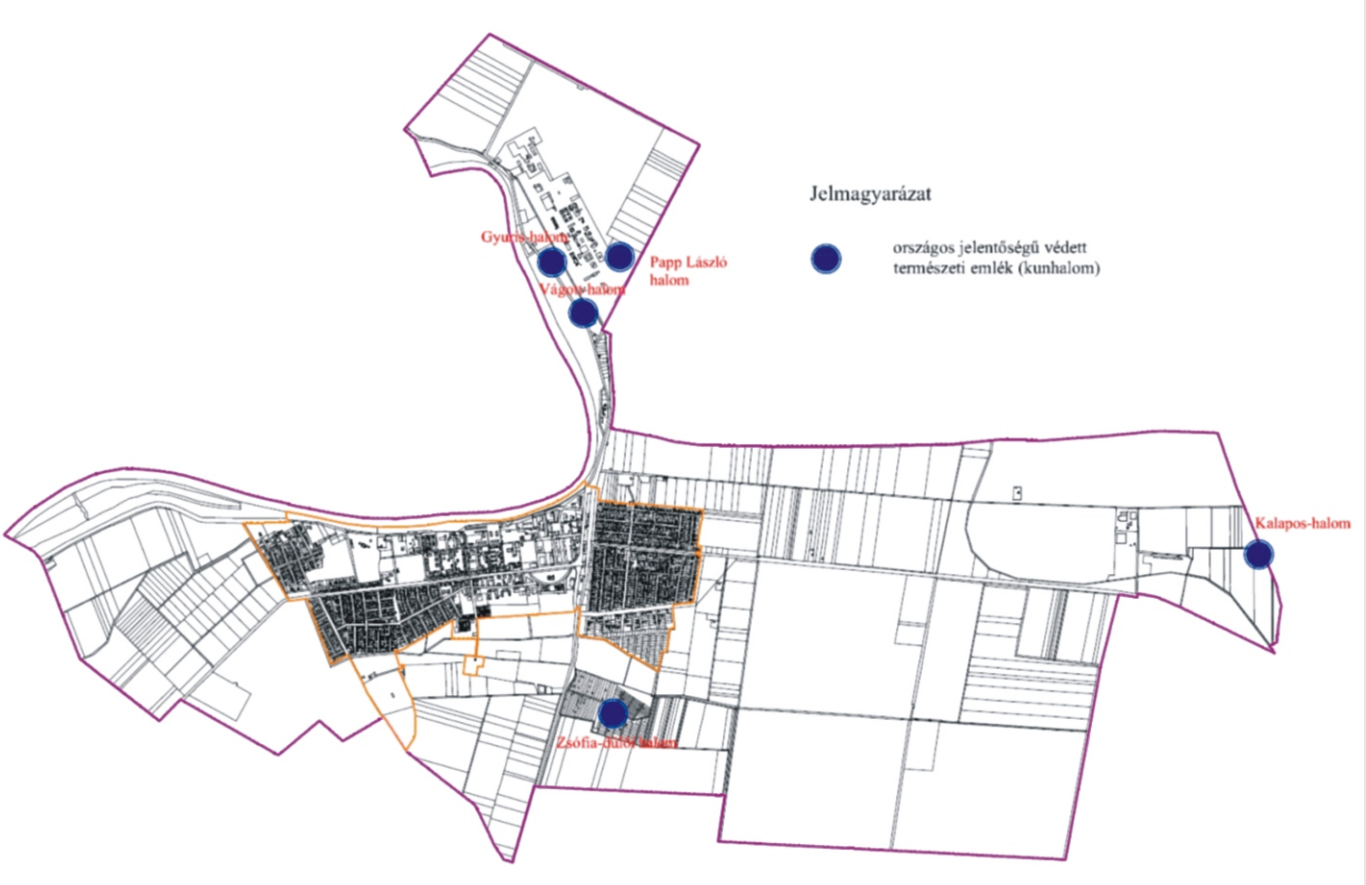

A kunhalmok tájképi értékkel, élővilág védelmi értékkel, a terület természetes állapotára jellemző növénytársulásokkal, löszpusztagyeppel, a természetes, vagy azok különböző mértékben degradált maradványaival, valamint az ezekhez kötődő állatvilággal rendelkeznek. A kunhalmok rendkívül sok értékes információt rejtenek magukban, és kultúrtörténeti, régészeti, néprajzi jelentőséggel is bírnak.

Forrás: Saját fotó

Martfű igazgatási területén található a Papp László-halma, mely közvetlenül a 442. számú közút keleti oldalán, a növényolajgyár szomszédságában található, nevét a lábánál lévő tanya gazdájáról kapta. Túlélte a nagy gyárépítkezéseket, azonban felszínét teljes egészében művelik, szántják, ezért botanikai tájképi értéke nincs.

Ugyancsak a 442. számú út mellett van a Vágott-halom, és már a neve is utal rá, hogy az útépítésnél a halmot kettévágták.

A Zsófia-halom a martfűi kiskerteknél található, mely egyúttal nyilvántartott régészeti lelőhely is.

Martfű külterületét gazdagítja a Gyuris-halom, amely a Kengyel felé vezető út mellett, a növényolajgyár szomszédságában található, és nevét egykori tulajdonosáról kapta. Rézkori temetkezési emlékeket rejt a Kalapos-halom a külterületen. A kunhalmok egyúttal a múlt őrzői, örökségünk részei is.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

3. ÖRÖKSÉGÜNK – ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP, TELEPÜLÉSKARAKTER

„Az építészetnek nem a saját idejéért

és helyéért kell beszélnie, hanem

az időtlenségre törekednie”

(Frank Gehry)

“Úgy tartják, hogy a város neve a Tisza folyó kanyarulata által mart partról és a vízzel ellátott területek gazdag gyepterületeiről - füvéről, mások szerint a „kiemelkedő” magas part (mart) és a fű-fő (fej) szavakból eredeztethető.

Fellelt régészeti leletek árulkodnak arról, hogy Martfű igazgatási területe már a szarmata és az avar korban, valamint a honfoglalás idején is lakott terület volt. Hékpusztán és Zsófia majorban szarmata-kori, a cipőgyár területén avar-kori, a vasútállomás környékén honfoglalás-kori régészeti leletek kerültek elő. A település környékén jelentős tiszai átkelőhely valószínűsíthető az említett történeti korokban, valamint a középkorban Vezseny, Varsány, Várkony irányába. Napjainkban is működik a Tisza-folyó túlpartján lévő Vezsenyt Martfűvel, Tiszaföldvárral összekötő komp.

Martfű első írásos említése a XV. századból származik, akkor a csanádi káptalan birtokaként Marthfew alakban olvasható. A török hódoltság idején a szolnoki vár tartozékaként tartják számon Martfű-pusztát. A falunak ekkor 14 háza volt, később 1573-ban a káptalan megszűnésével a Földváry család birtokolja a települést. Az 1700-as évek elején a Rákóczi család, majd azok kegyvesztésével, martfűi birtokaik a Podmaniczkyak kezébe kerültek a XIX. század közepéig. Az említett idők folyamán többször elnéptelenedik, majd benépesül a falu. A következő időszakban a földbirtokos családok sorsával fonódik össze a település története. Házasság révén a Kövér és a Wodiáner család, Vigyázó család élt itt. 1930 táján a Kövér, Szobotka, Somich, Keszlerffy és Gottesch családoknak volt itt „majorüzeme” részben bérlet, részben saját tulajdon formában. A haladó szellemben működő mezőgazdasági művelésű szántók, majorságok, a parkokkal, növénytelepítéssel gazdagított környezet ölelte kúriák, a művelődés és az oktatás iránti igény megjelenésének időszaka volt ez. Martfű-puszta ekkor közigazgatásilag Tiszaföldvár községhez és a Tiszai alsójáráshoz tartozott. A város jelenlegi településképét is meghatározó fejlesztés 1940-ben kezdődött. A csehországi Jan Antonin Bata cége megvásárolta a Szobotka Pál tulajdonát képező 593 kateszteri hold ingatlant, hogy létrehozza itt a kor szellemének megfelelő, az akkori korszerű műszaki kialakítású Martfűi Cikta Cipőgyárat. Az üzem területén kívül mindenre kiterjedő, nagyszabású, átgondolt, tervezett településfejlesztést kezdett. “

Forrás: Martfű képes várostörténet, Felelős kiadó: Asztalos Árpádné

Ekkor létesültek a munkásokat és tisztviselőket kiszolgáló épületegyüttesek (lakóépületek, munkásszállás a környékről bevándorló helyi munkások és betelepülő érsekújvári cipőipari szakemberek és családjaik számára) és a közöttük lévő beépítetlen részeken a parkosítás, utcafásítás. (pl.: Ipari terület - Cipőgyár, Bata-telep, védett vadgesztenye fasor)

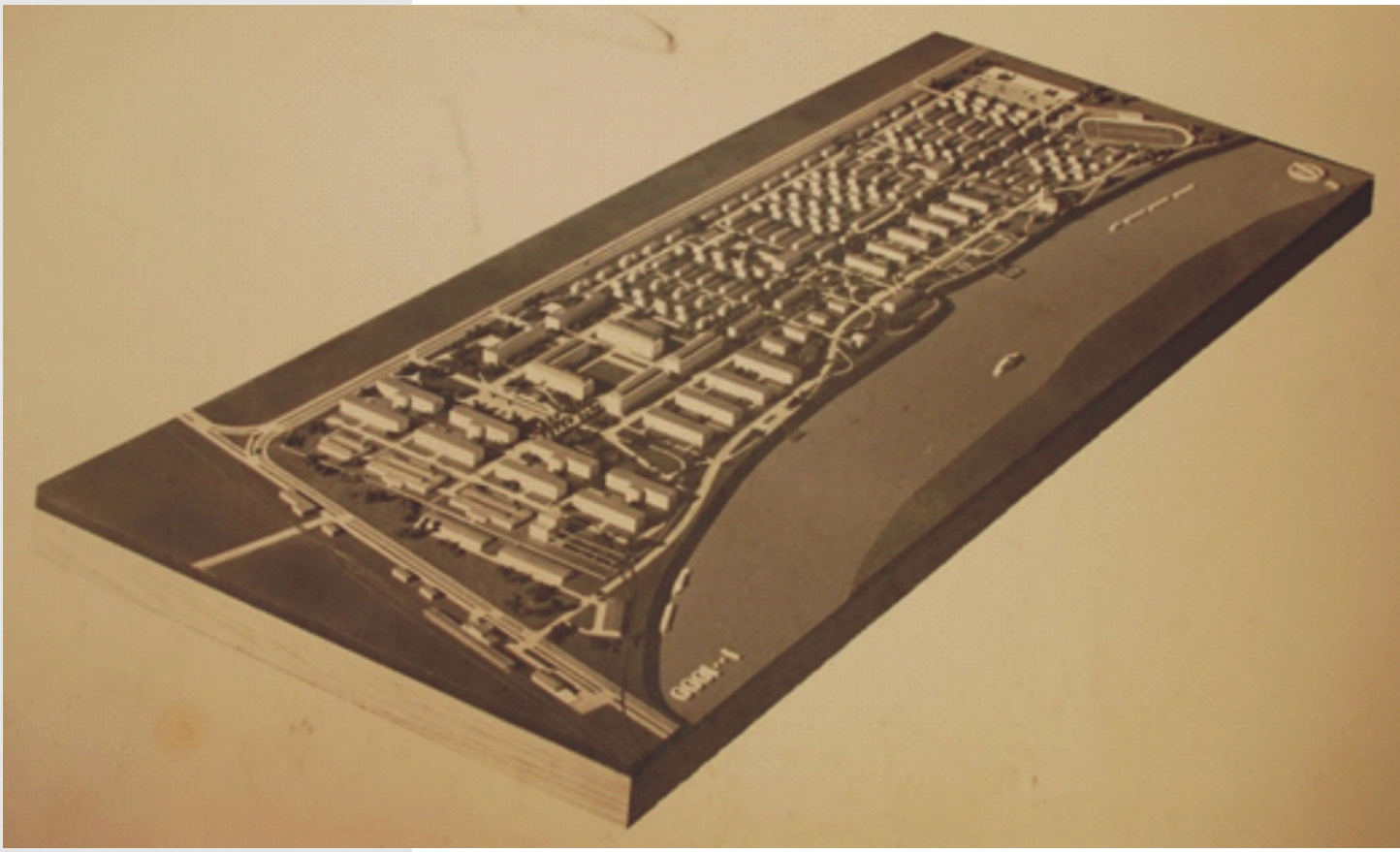

A Jan Antonin Bata által megálmodott város korabeli makettje (Forrás: Martfű Város helytörténeti gyűjtemény)

Eredetileg 14-16 ezer lakossal számolt az akkori zöldmezős beruházás keretében létrehozandó telepén, amelynek terve a gyáron és a munkáslakásokon kívül kultúrház, iskola, egészségház, templom, sportpálya, továbbá Tiszaföldvárig vezető villamos vonal, tiszai hajókikötő és egy repülőtér építését is tartalmazta.

A II. Világháborúban a részben elkészült cipőgyárat hadiüzemmé nyilvánították (katonai bakancsokat gyártottak) és súlyos károkat szenvedett. A világégést követően Martfű 1949-ben önálló községgé alakult.

A katonai felmérések (1780-1784, 1806-1809, 1872-74) térképei alapján Martfű város kialakulása és szerkezeti fejlődése nyomon követhető és levezethető.

Az 1800-as évek végén a településből a szétszórt tanyaegyüttesek, majorok léteztek, (Kövér Károly tanya, Zsófia-halom, Podmaniczky-tanya) és Tiszaföldvárhoz tartoztak. Az úthálózatból a Szolnok - Martfű - Kunszentmárton útvonal, valamint a Mezőtúr - Vezseny út létezett, majd az 1872-84 között készült térkép mutatja a már megépült vasutat. A vasútvonal pontosan követi a régi 1860-as térképen látható országutat. A vasútállomás a két út metszéspontja mellé került. Ide települt a cipőgyár is. A gyár építésével kezdődött Martfű fejlődése. A gyártelep, mint első önálló elnyújtott téglalap alakú beépített terület, körülhatárolva, szabályos utcahálózattal megtervezve létesült. A gyár területigénye eredményezte a Mezőtúr - Vezseny főút és csomópont délre tolódását.

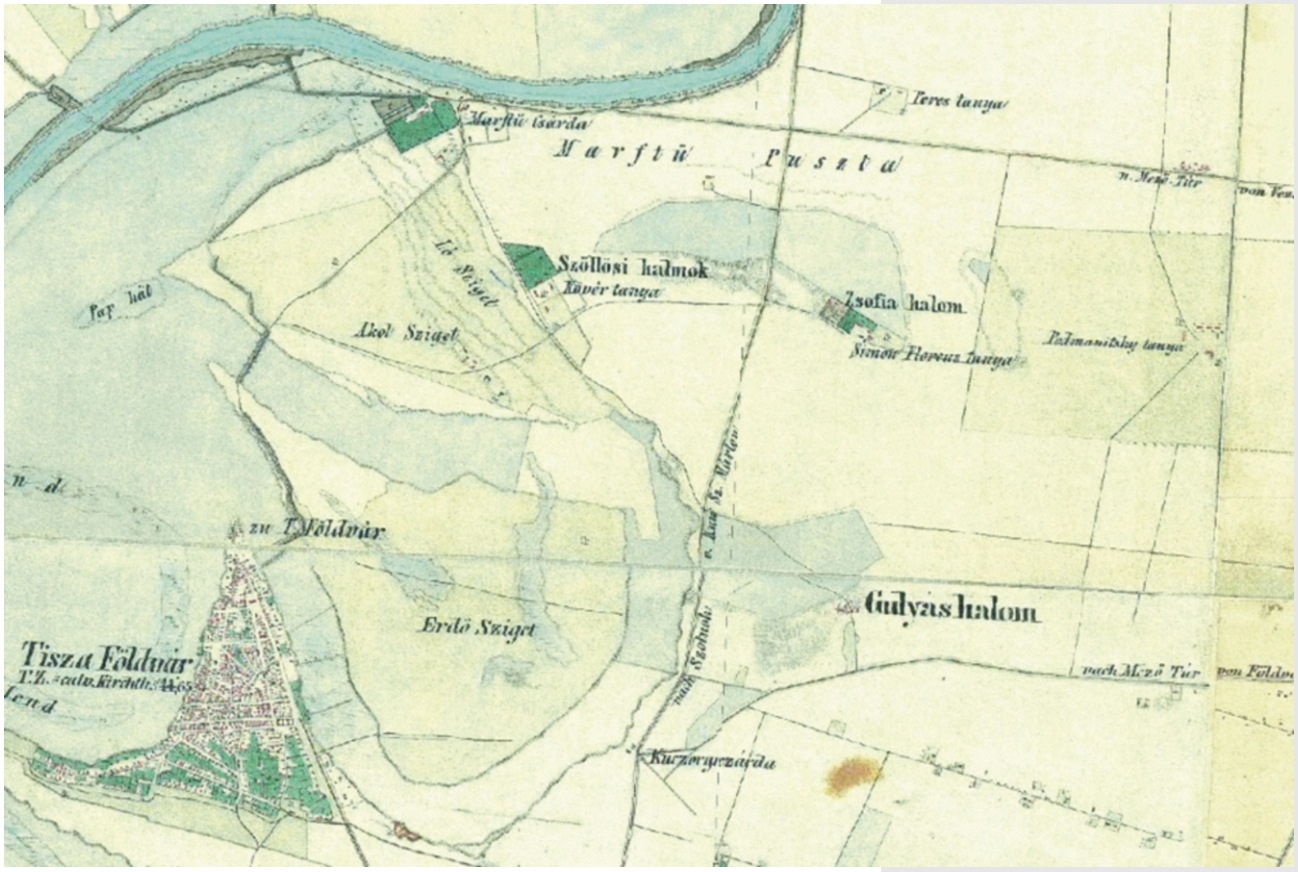

II. Katonai felmérés 1806-1809 (www.mapire.eu)

III. Katonai felmérés 1872-1884 (www.mapire.eu)

A gyár fejlődésével a településen később jelentkező egyéni lakásépítési igények a „szigethez” kapcsolódva, de az út másik oldalán valósulhattak meg, itt szabadon álló családi házak épültek. A terület és beépítése csak részben szabályos, a főútvonal vezetése alkalmazkodott a területi adottságokhoz, a majdnem ívesen vezetett feltáró úthoz kapcsolódnak kétoldalt a keresztutcák.

Martfű önállóvá válása után (1950) telepítették a vasúton túli, közel négyzetes területű részt, szabályos derékszögű úthálózattal.

Ezen a területen kapott helyet a községközpont. Excentrikus elhelyezkedése, a fejlesztési terület hiánya, valamint a település fejlődése miatt a megnövekedő igényeket nem tudta kielégíteni a régi településközpont, de mint alközpont megmaradt. Az új városközpont elhelyezésére, kialakítására pályázatot hirdettek, a nyertes pályamű tervei alapján valósult meg az új központ, amely a településrészeket összeköti.

A település szerkezetét befolyásoló legfőbb korlátozó tényező maga a Tisza-folyó. Egyrészt a folyószakasz kelet-nyugati irányultsága jól tetten érhető a városszerkezetben is, másrészt pedig közlekedési kapcsolat hiányában a folyó másik partja irányába, behatárolja a terjeszkedési irányokat.

A város morfológiáját alapvetően két markáns elem határozza meg. Az első, a település központi részét uraló lakótelepi házak összessége. A második az ettől keletre és nyugatra található kertvárosias jellegű Óváros és Kertváros. A település központi részét meghatározó telepszerű, úszótelkes beépítés, a Szolnoki út északi és déli oldalán egyaránt sávos beépítéssel. Az épületek alapvetően nagy térközökkel, nagyobb zöldfelületbe ágyazva helyezkednek el. Ezzel szemben erős kontrasztot mutat az Óvárosi rész, amely bár szintén szabályos, egymásra merőleges elrendezésű utcahálózattal és azokra merőleges telekkialakítással rendelkezik, de teszi mindezt kertvárosias jelleggel ötvözve. Fő tengelyei a Rákóczi és a Kossuth Lajos utcák, ahol a korábbi igazgatási központ is található. Ehhez nagyon hasonló a Kertváros szerkezete, azzal a látható különbséggel, hogy a merőleges utcaszervezés, mint elv, már nem volt követendő példa.

Jan Antonín Bata az 1940-es évek elején nagyszabású tervet dolgozott ki Martfűn a Bata konszern megépítésére, mely magában foglalta a Cikta cipőgyárat és a munkáskolóniát. A munkáskolónia lakásai az első telepszerű építések megvalósítását mutatják. Az épületek és a hozzá kapcsolódó közösségi létesítmények, parkok elrendezése még az eredeti elképzelések szerinti, bár a telep a tervek szerinti végleges változatát nem érte el, de ezen formájában megőrízendő, mind az épületek egyedi védelmét tekintve, mind az egész lakótelep területét tekintve.

Helyi védett terület *Forrás: Martfű helyi értékvédelmi vizsgálat*

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK

Bata lakótelep típusépületei I.

1940-ben a Csehországi Bata megvásárolta Martfű belterületén a cipőgyár területét, valamint az annak szomszédságában lévő területet a gyár munkásainak lakótelep építésére. A villaszerű, egyemeletes, szabadonálló épületek a település történetéhez szorosan kapcsolódnak. A négylakásos, egyemeletes háztípus szimmetrikus elrendezésű.

Martfű, Sallai Imre út 2., 831/28 hrsz Forrás: saját fotó

Bata lakótelep típusépületei II.

A villaszerű hatlakásos épület homlokzata tagolt, a középső rész kiugrik és a homlokzatot megtörik az erkélyek.

Martfű, Bata Endre utca 3., 804/9 hrsz. Forrás: saját fotó

Bata lakótelep típusépületei III.

A szabadonálló kétlakásos épület bejárata oldalról nyílik.

Martfű, Hősök tere 4., 804/13 hrsz. Forrás: saját fotó

Művelődési ház

Martfű, Mártírok útja 1., 796/14 hrsz. Forrás: Martfű Város Önkormányzata

Helyi jelentőségű épített értékek

Kastélyszálló, volt alkotóház

Martfű, Móricz Zsigmond út 39., 709/75 hrsz. Forrás: Saját fotó

Az egykori vadászkastély majd alkotóház a település egyik legrégebbi épülete. A szabadonálló, villaszerű épületen a hármas tagolás megfigyelhető. Különösen szépek és egyediek a homlokzaton lévő fából készített oromzati díszítések. Rendhagyó az épület középső tagolásán megjelenő apácarácsos kiképzés.

A településsel szinte egyidős, az 1950-es évek végén épült szocreál épület a megye legnagyobb művelődési háza. 1961 óta igazi kulturális és szellemi centrum. Külső megjelenésével, tömegformálásával a kor építészetét tükrözi.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

Református templom

Martfű, Szent István tér 3., 349/44 hrsz. Forrás: saját fotó

A modern építészet jellemző építészeti jegyeit hordozó, Kálmán Ernő debreceni építész által tervezett templom az új városközpont kialakításakor épült. Az épület különlegessége, hogy a torony egy ég felé tartott imádkozó kezet formáz. A csillagos sisakú templomtoronyban egy 430 kg-os harang lakik. (forrás: www.martfu.hu)

Római katolikus templom

Martfű, Szent István tér 2.,349/42 hrsz. *Forrás: saját fotó*

Az új településközpont egyik meghatározó épülete a Marosi Gábor tervei alapján épült Római Katolikus templom, melynek építési munkái 2001-ben értek véget. Stílusa a modern korra jellemző, az egyházi rendezvények mellett a zenei és művészeti élet eseményeinek is helyt ad.

Városháza

Martfű, Szent István tér 1.,349/56 hrsz. *Forrás: saját fotó*

A Városházát 1996-ban adták át, mely modern épületével, megjelenésével illeszkedik a környezetében található templom épületekkel és köztéri szobrokkal, műalkotásokkal.

Szent István szobra

Martfű, Szent István tér 1.,349/83 hrsz. *Forrás: Martfű Város Önkormányzata*

A főteret D-ről lezáró Szent István szobor a városban élő kortárs művész, Gyurcsek Ferenc Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása, mely egyúttal a tér névadója is. Bronz anyagú szobor, a rajta lévő korona, jogar és országalma aranyozott kiképzésű. Talapzataként terméskőtömb lábazat szolgál, melyeket különféle bevésett motívumok díszítenek.

Időkapu

Martfű, Szent István tér 1., 349/59 hrsz. *Forrás: saját fotó*

A millennium évfordulójára valamint a települési autonómia elnyerésének 50. évfordulójára és azok egybeesésére emlékeztet Gyurcsek Ferenc „időkapu" című alkotása a város főterén. Csiszolt márványhatású kő ajtótok és bronz ajtólap alkotja a kompozíciót, melynek felső „tokjába" vésték a kettős évfordulót.

1848-49-es emlékmű

Martfű, Szent István tér, 349/59 hrsz. *Forrás: saját fotó*

A Szent István tér déli oldalán elhelyezkedő emlékmű szintén Gyurcsek Ferenc alkotása. Az igényesen kialakított közpark színfoltja a kőoszlopra ráhelyezett bronz dombormű kivitelű szobor. A talapzat alsó harmadában elhelyezett írás rögzíti a műalkotás elhelyezésének apropóját és állítójaként a Martfűi Önkormányzatot.

A település értékei közé nemcsak épített, hanem természeti értékek is tartoznak. Martfű városképének, arculatának kiemelkedő természeti értéke az a védett gesztenyesor, melyet a Bata lakótelep építésekor ültettek, és sajátos egyedi hangulatot árasztva kellemes színfoltja a városnak.

Ugyancsak kiemelkedő érték az a gömbkőris sor, mely a városközponton keresztülmenő kerékpár- és gyalogutat árnyékolja.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

A település örökségi értékeihez tartoznak azok a természetvédelemmel érintett területek, ahol a természet közeli jelleg által meghatározott tájkarakter és a jellegzetes tájhasználat megőrzése fontos.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA

Martfű város településképi szempontból eltérő karakterű területeinek lehatárolásánál egyrészt figyelembe vettük a város létrejöttének és tudatos fejlesztésének időbeliségét, valamint azokat az arculati utcaképi elemeket, amelyek miatt egy-egy településrészt egy egységbe érdemes fogni. A településrészeken belül is vannak kisebb egységek, melyek azonos karakterisztikát mutatnak, és külön ajánlásokat adunk ezen kisebb egységek karakter őrzésére.

VÁROSKÖZPONT TELEPÜLÉSRÉSZ

A településközponti részhez, a város szerkezeti fejlődésének és az elmúlt évtizedek központ formálásának eredményeként, nemcsak az új városközpontot soroljuk, mely mintegy a városrészek összekapcsolására jött létre, hanem a város régebbi intézményeinek, meghatározó központi területének helyet adó részt is együtt kezeljük. Ebből adódóan a településrészen belül kisebb egységek vannak, melyek jellemzően azonos időben, azonos stílusban létesültek, ugyanakkor méretük és lokális kiterjedésük miatt inkább a településközpont részeinek tekinthetők.

A településközpont szíve az új intézményekkel, térplasztikákkal, jellemző nagy zöldfelületekkel rendelkező városközpont, ahol elkezdődött egy többlakásos lakóegységeknek helyet adó terület fejlesztése, amely azonban megállt, így a központ déli irányú fejlesztése még várat magára. A központi részt a kétemeletes, nagy épülettömegű városháza, valamint a két modern templom együttese jellemzi.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

Ezen településrész továbbfejlesztését, új lakónegyed kialakítását egy részletes beépítési terv, esetleg építészeti ötletpályázat alapján javasoljuk, amely figyelembe veszi a város sajátosságait, a meglévő intézményeket.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a településrész továbbépítésénél nem lenne kívánatos, ha az új épületek épületmagasság tekintetében a templomok fölé magasodnának, így javasoljuk a beépítésnél földszint, maximum földszint + 1 emeletes épületek épüljenek, figyelembe véve a városközpont laza, zöldbe ágyazott beépítését.

A településközponton belül elkülönülő másik településrész a Bata lakótelep villaszerű épületei, melyek mind a telepszerű beépítés, mind a településtörténet és az egyedi épületek értékei miatt védettek.

Az épületek úszótelkesek, a teljes lakótelep tervek alapján, jelentős zöldfelületbe ágyazottan jött létre.

Több épülettípussal találkozunk, melyek az eredeti tervek szerint épültek. A lakások magántulajdonba kerülését követően külső, belső átalakítások történtek.

A típusépületek között vannak 2, 4 és 6 lakásos lakások, mindegyik 1 emeletes, kontyolt nyeregtetős, a hosszabbik oldallal párhuzamos gerinccel.

Egyes típusok alatt pince is van, melyet pinceablak jelez.

Forrás: saját fotók

Eredeti fényképfelvételek és filmanyag alapján könnyen azonosítható az eredeti állapot, melynek őrzésére, esetleges visszaállítására javasolt törekedni. Ezen a területen az értékőrzés a legfontosabb feladat.

A védett Bata lakóterületen új épület építése nem lehetséges, a meglévő épületek felújítása során, az archív felvételek alapján, az eredeti állapot visszaállítására törekedjünk.

A településközpont kisebb részén ikres és többlakásos sorházak alakultak ki. Magasságukkal, egységes utcaképükkel szép színfoltjai a településrésznek és külső homlokzati jegyeik a környezethez illeszkednek. Az ikerházas, modern társasházak színvilága köszön vissza a szálloda területén, mely színárnyalatok egykor a Bata lakótelepre voltak jellemzőek.

Forrás: saját fotók

A tömbházas rész már jellegében egy ipari város lakótelepét mutatja, azonban Martfűn ezen a részen is jelentős zöldfelületekkel találkozunk. Több lakóháztípus is megtalálható a lakótelepen, földszint + 3 vagy fölszint + 4 emeletes, pontszerű és szalagszerű épületekkel.

Forrás: saját fotók

Ezen a területrészen fejlesztés, új építés a városházától délre lévő tartalék területen várható. A területre indokolt beépítési javaslat készítése és településképi, rálátási szempontból maximum földszint + emeletes házak építése. A településrész jellegéhez igazodva szabadonálló, nagy zöldterülettel rendelkező épületek elhelyezése javasolt.

KERTVÁROS TELEPÜLÉSRÉSZ

A Földvári úttól délre kialakult kertvárosi jellegű résznek a településen hétköznapi értelemben is ez a neve. Az 1950-1960-as évek táján mérnöki tervek szerint kialakult utcaszerkezetre jellemző a széles, nagy keresztmetszeti méretű egyenes vonalvezetés, ugyanakkor a telekméretek, valóban a kertvárosias telekhasználat és az ipari város igényei szerint alakulva, kisebb méretűek.

Ezen a részen jellemzően földszintes, 1950-60-as években épült sátortetős családi házakkal találkozunk, azonban a folyamatos átépítés eredményeként tetőtérbeépítéses és modernebb épületek is vannak ezen a területrészen. Jellemzően előkertes, oldalhatáron álló az épület elhelyezés, a tetőidom azonban változó, az eredeti beépítésű részeken általában sátortetővel találkozunk.

Forrás: saját fotók

ÚJ ÉPÍTÉSŰ KERTVÁROSI TELEPÜLÉSRÉSZ

A Szolnoki úttól északra alakult ki Martfű egyik új lakóterülete, ahol jellemzően az 1980-90-es évektől építkeztek. A telkeken, a földszint + tetőtérbeépítéses, előkertes, oldalhatáron álló épületek mellett, néhány modernebb épület is helyet kapott.

Jellemzően a Szolnoki út melletti lakóterületeken a földszint + tetőtérbeépítéses épületek magassága és tetőhajlásszöge is azonos, hasonló külső méretekkel és a kor divatja szerint épültek. Az azonos építési vonalra történt építkezés még jobban elősegítette, hogy egységes utcakép alakuljon ki. A területen nemcsak előkert, hanem jellemzően széles közterület alakult ki.

Forrás: saját fotók

A Szolnoki út mögötti kertvárosi részen is folytatódik a rendezett utcakép, itt is jellemzően tetőtérbeépítéses, utcára merőleges házak épültek, egyes esetben kontyolt tetővel. Erre a részre jellemző, hogy a tetőtérbeépítés ablakai az oromzaton jelennek meg, a legtöbb esetben tetőtéri erkély is tartozik az épülethez. A homlokzati színek ugyan változatosak, de általában a fehér - törtfehér - bézs - sárga színek árnyalatai.

Javasolt a területen az építési vonalat megtartani, mert így biztosítható az egységes utcakép megmaradása.

ÓVÁROS TELEPÜLÉSRÉSZ

A településrészek közül a vasúton túl lévő területet Óvárosnak hívják, és tekintettel a településtörténetre, itt nem történelmi városrész alakult ki, hanem a fiatal város kialakulásakor az 1950-60-as években kezdtek itt építkezni. Ezen a részen ugyancsak mérnöki tervek szerint tervezett egyenes utcákkal találkozunk, és a terület egy része földszintes sátortetős épület. A déli, új osztású részeken modernebb épületekkel találkozunk.

Az épületelhelyezés minden esetben oldalhatáron álló és a megváltozott életvitelnek megfelelően a kertkultúra is átalakult. Régebben jellemzően a virágos előkert és a konyhakert volt a divatos, manapság sok helyen az előkertbe örökzöldek és tervezett virágszigetek kerülnek, és a konyhakert helyét átveszi a pihenőkert füvesítéssel, pihenésre alkalmas területtel.

Forrás: saját fotók

ZSÓFIA TELEPÜLÉSRÉSZ

Az elmúlt évtizedekben, a társasházi életforma kialakulásának következményeként, a szabadidő eltöltés és a kertművelés igénye miatt vált szükségessé a kiskertek kialakítása. Így jött létre a Zsófia zártkert, ahol az itt élő emberek úgynevezett hobbi telket vettek maguknak. Egyes kiskertekben a család szükségleteit kielégítő zöldséget, gyümölcsöt termesztenek, de kialakultak hétvégi házas pihenőkertek is.

Forrás: saját fotók

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT IPARTERÜLETEK

Martfű településtörténetével, a város kialakulásával, a település arculatával szorosan összefüggnek az iparterületek.

TISZA IPARTELEP

Martfű kialakulásának meghatározó iparterülete. A jellegzetes falazott kerítéssel körbevett ipartelep a város belterületén található, gyakorlatilag körbenőtte a város. A középső tengelyre, mint átmenő útra felfűződő belső ipartelepi utak a régi gyártelep jellegzetes termelő- és raktár épületeit kötik össze, iparvágánnyal és belső közműhálózattal kapcsolva össze az épületeket. Mára a cipőgyár átalakult, bár jelenleg a legnagyobb vállalkozás a cipőgyártó osztrák érdekeltségű Hőgl, Hassia és Ganter márkákat gyártó üzem, amely az egykori cipőgyári épületekben működik. Az épületek között ipartörténeti jelentőségű raktár és gyártócsarnok is megtalálható. A jellemzően jelentős belső zöldfelülettel rendelkező gyártelep területén szabadonállóan a fölszintestől a többemeletes lapostetős épületekig több épülettípus megtalálható. A folyamatos fejlődés, újabb vállalkozások betelepülése, a régi épületek állagának romlása miatt újabb építkezések is vannak, és rendezett parkolókkal, zöldterületekkel rendelkező telephelyek jönnek létre.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

A gyártelep területén javasoljuk az ipartörténeti értékkel bíró épületek megtartását, felújítás esetén a korabeli külső homlokzat visszaállítását.

Új létesítményeknél vegyük figyelembe a gyártelepen belül kialakult épület elhelyezést, az épületmagasságot, és törekedjünk lehetőleg falazott szerkezetű, külső homlokzati jegyeiben a meglévő épületekhez illeszkedő épület építésére.

ÉSZAKI IPARTELEP

Martfű újabb nagy ipartelepét a Növényolajgyárnak és Sörgyárnak helyet adó terület elhelyezkedése miatt nevezzük északi iparterületnek.

A külterületen lévő gyártelep jelentős nagyságú ipari épületeivel, magas, technológiai célból épített toronyszerű tartályaival jellegzetes ipartelepi képet nyújt. A területen belül újabb építkezés esetén javasoljuk a már meglévő épületekhez külső homlokzatban lehetőleg illeszkedő épület építését.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET - KÜLTERÜLET

Martfű külterülete jellemzően mezőgazdasági terület. A külterületre nem jellemző a tanyás térség, nem alakultak ki lakótanyák. A Mezőhék felé vezető úthoz közeli területen működik a Kalapos major, ami mezőgazdasághoz kötődő telephely.

Forrás: saját fotók

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

5.1 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

A kézikönyv ezen fejezete egységes településképi ajánlást próbál adni arra, hogyan őrizhetjük meg Martfű sajátos arculatát, hogyan erősíthetjük a kialakult hagyományokat, hogyan építhetünk modern, környezetbeillő, nem hivalkodó épületet. A kézikönyv javaslatot nyújt a város továbbépítéséhez, a kialakuló újabb településrészek településszövetbe való illesztésére, a településkép megőrzésére, a környezetkultúra fejlesztésére.

TELEPÜLÉSKÖZPONT TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A településközpont településrészen megállapíthatjuk, hogy általában szabadon álló épületelhelyezés jött létre. Jellemzően úszótelkes beépítés alakult ki a többlakásos épületeknél. Javasoljuk az adott tömb vizsgálatát és az ahhoz illő beépítési mód megválasztását. A szabadonálló épületek mellé, közé továbbra is szabadonálló épület épüljön.

A Gesztenye sor melletti nívós társasházaknál is kövessük ezt a tendenciát, a valójában kétlakásos, szabadonálló épületek mellé ugyanilyen kerüljön.

A szabadonálló beépítésnél is próbáljunk a környezethez igazodni, vegyük figyelembe a beépítési vonalat.

A Bata lakótelep védett területén új épület elhelyezése, a meglévő épületek alapterület növelése, átépítése nem megengedett. Az épületek egyedi védelmén túl, a lakótelep, mint a magyarországi telepszerű beépítések egyik legszebb, egybefüggő területen megmaradt példája, településszerkezeti jelentőségű.

A városközpont Tisza-part menti részén kialakult sorházaknál javasoljuk továbbra is a zártsorú beépítési mód megtartását. Amennyiben újabb épületek épülnének, vegyük figyelembe a már meglévő épületsorokat, igyekezzünk azokhoz hasonlót telepíteni, így a városközpont területének ezen negyedén továbbra is megmarad az egységes településkép.

A sorházak elhelyezésénél a sorok csak az egység végén záruljanak le, ne legyen egyes épületek között megszakított rész.

A lakótelepi részen a meglévő úszótelkes beépítés maradjon meg, újabb épületek építése a terület beépítettsége miatt nem lehetséges.

A településrészen továbbra is ügyeljünk a zöldfelületek megtartására, a kellemes, zöldbe ágyazott lakónegyed továbbra is ilyen jellegű maradjon.

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrész újabb építésű lakásaira a földszint + 1 emeletes, a sorházakra a földszint + tetőtérbeépítéses magasság a jellemző.

A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

A Bata lakótelepen újabb építés nem lehetséges. Esetleges felújítás, átépítés esetén az épületmagasság ugyanakkora lehet, mint az eredeti volt. Tetőtérbeépítés esetén csak fekvő tetőablak helyezhető el, és a beépítés csak padlástéren belül történjen, térdfal magasítás nélkül és a meglévő lakásból megközelítve a tetőtéri részt.

A lakótelepi részen a jelenlegi földszint + 4 emeletes épületmagasság maradjon, magastető építés és tetőtérbeépítés lehetséges.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A városközpont településrészen az egyes kisebb egységeknél a tetőhajlásszög egyforma. A sorházas és modernebb kétlakásos társasházak tetőhajlásszöge utcaszakaszon belül egyforma. Továbbra is őrizzük meg ezt a tendenciát, hogy az egységes utcakép ne bomoljon fel.

A Bata lakótelep típusépületeinél az egyes típusoknál azonos a hajlásszög. Esetleges tetőcsere, tetőfelújítás esetén ugyanezzel a hajlásszöggel és az eredetihez hasonló cserépfedéssel építsünk új tetőszerkezetet és tegyünk új tetőhéjalást.

A lakótelepi részre jellemző a lapostető. Tetőfelújítás és tetőtérbeépítés, magastető építés esetén az egymás mellett lévő épületek tetőidoma, tetőhajlásszöge azonos legyen, mert így tudjuk megőrizni az egységet. Javasoljuk továbbra is megőrizni a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik.

TETŐFORMA

A városközpontban a jellemző tetőforma az utcával párhuzamos nyeregtető, a Bata lakótelepen a kontyolt nyeregtető, a lakótelepen pedig a lapostető. Nem alakult ki manzardtető, és javasoljuk, hogy ezt a tetőformát ne válasszák.

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően a Bata lakótelep egykori színvilágához hasonló sárga rózsaszín - púderszín pasztell színezés az elterjedt. Javasoljuk ennek a színvilágnak a megőrzését, kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát. Anyaghasználat tekintetében törekedjünk a hagyományos építőanyagok, a fa, az égetett cserép, a tégla alkalmazására, kerüljük a fémlemez fedést, felújításnál lehetőleg ne műanyag nyílászárót alkalmazzunk.

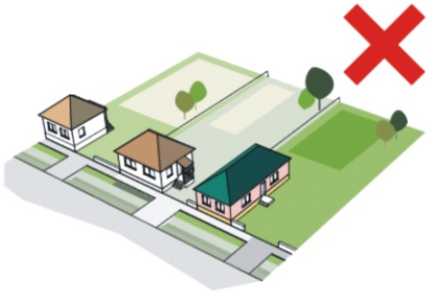

KERÍTÉS

A településrész sorházas és újabb építésű társasházas részein alakult ki alacsony kerítés, sok helyen sövénnyel kombinálva. Ezen településrészen továbbra is javasolt az alacsony kerítés elé vagy helyett természetes elválasztósáv használata. Az úszótelkes többlakásos épületeknek helyet adó részen nem épült kerítés, és továbbra sem kívánatos az épület leválasztása.

KERTVÁROS TELEPÜLÉSRÉSZ

TELEPÍTÉS

A kertváros településrészen az épületelhelyezés oldalhatáron álló, utcán belül jellemzően azonos előkert mérettel. A településrész egyes utcáiban kisebb szakaszon ikerházak is találhatók. Nem jellemző a zártsorú beépítés, és a kis telekméretek miatt nem alakult ki és nem javasolható a szabadonálló beépítés sem.

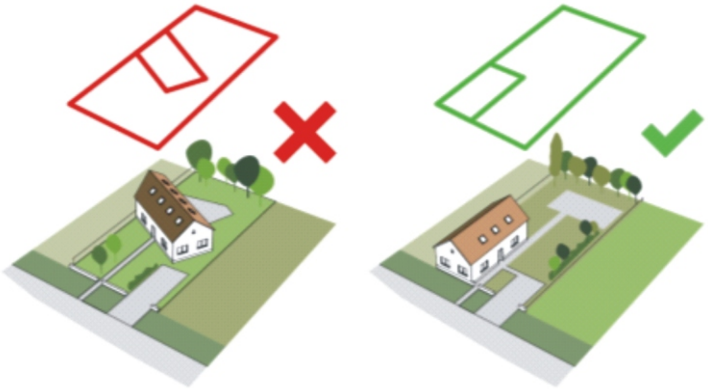

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrészen hasonló épületmagasságokkal találkozunk, jellemzően földszintes családi házak alkotnak utcasort és utcaképet. Az átépülés és felújítások miatt a földszintes házak mellett tetőtérbeépítéses és elvétve egy emeletes épület is előfordul. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne, és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A kertvárosi településrészen a tetőhajlásszög egyes utcákon teljesen egyforma, míg más utcákon az átépülés miatt egy-egy épület a teljesen azonos tetőhajlásszöget megtöri, de még így is szűk tartományban mozog. Nem jellemző a lapostető és a túl alacsony tetőhajlásszög sem. Javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. A magastetős épületek építése nemcsak településképi szempontból, de a hagyományok őrzése miatt is javasolt. A településrészen nem elterjedt a túl alacsony és a túl meredek tetőhajlás. Javasolt ennek a tendenciának a megőrzése.

TETŐFORMA

A kertvárosi településrészen jellemző a sátortető, az átépített és újépítésű részeken pedig az utcára merőleges nyeregtető. Nem alakult ki manzardtető és összetett tetőidom. Javasoljuk, hogy ezeket a típusokat ne válasszák.

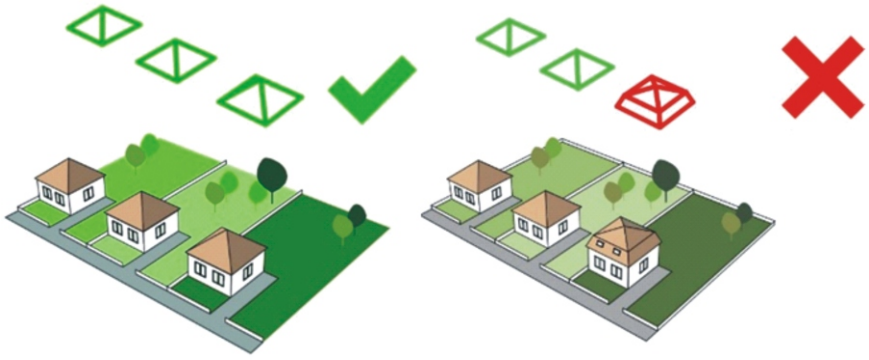

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően elütő színű, sötétebb lábazat, világosabb pasztell színű falazat alakult ki, nem egyforma színekkel, de hasonló színvilággal. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát.

Anyaghasználat tekintetében jellemzően a vakolt, homlokzatfestett fal vagy kőporozott fal, a természetes, natúr cserép a jellemző. Kerüljük a kirívó színek, a fém héjazat alkalmazását. Amennyiben tetőfelújításra kerülne sor, az eredetihez hasonló égetett agyag terméket válasszunk.

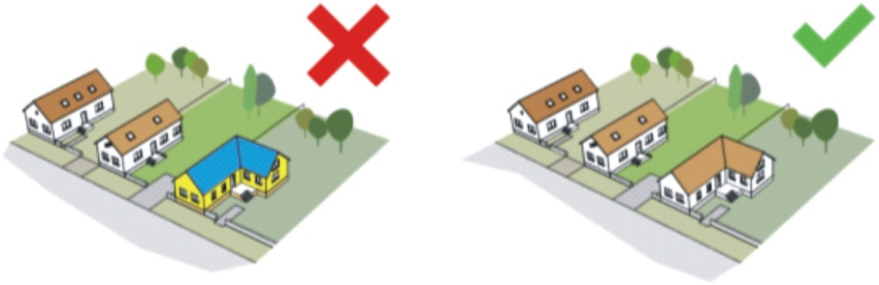

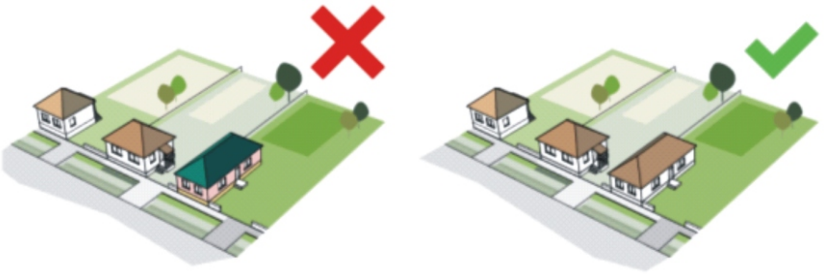

KERÍTÉS

A településrészen a kerítések is változatos formát mutatnak, egyes részeken még a hagyományos áttört fém kerítéssel találkozunk, az újabb épületeknél már a kerítésmezőket jellemzően fából készítik. A kerítés kialakításánál minden esetben vegyük figyelembe a szomszédos kerítéseket és az építendő épületet. Az épülettel együtt tervezzük meg a kerítést, mert úgy stílusában és színezésében is megjelenik az összhang, és ezáltal az utcakép kedvezőbb lesz.

ÚJ ÉPÍTÉSŰ KERTVÁROSI TELEPÜLÉSRÉSZ TELEPÍTÉS

A Szolnoki úttól északra lévő újabb osztású részen az épületelhelyezés oldalhatáron álló, kialakult azonos nagyságú előkertekkel. Tartsuk meg ezt a telepítést, ezen a településrészen ne építsünk ikres, szabadonálló vagy zártsorú épületeket.

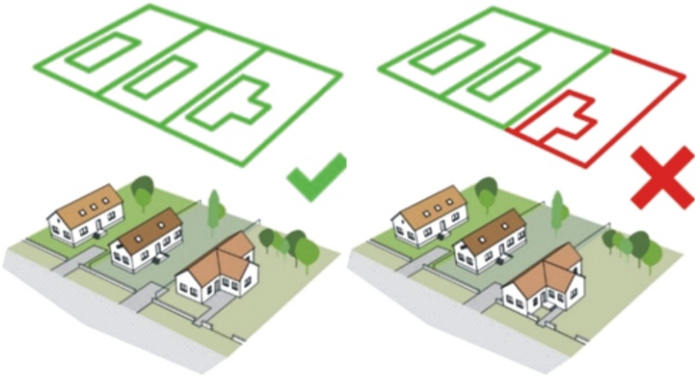

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrészen szinte egyforma épületmagasságokkal találkozunk, földszint + tetőtér beépítéses családi házak alkotnak utcasort és utcaképet. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne, és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná, a túl alacsony épület pedig megbontaná az utca ritmusát.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A modern kertvárosi településrészen a tetőhajlásszög szinte egyforma. Jellemzően a területen azonos nagyságú mérnöki tervek szerint kialakított telkek vannak, melyekre azonos időszakban jellegükben hasonló épületeket építettek, és az optimális telekhasználat és előírások miatt jellemzően hasonló épületszélességre hasonló hajlásszögű magastetőt építettek. Nem jellemző a lapostető és az alacsony hajlásszögű tető, így javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik.

TETŐFORMA

A modern településrészen a tetőforma utcára merőleges nyeregtető. Nem alakult ki sátortető, manzardtető és összetett tetőidom sem, így javasoljuk, hogy ezeket a típusokat ne válasszák.

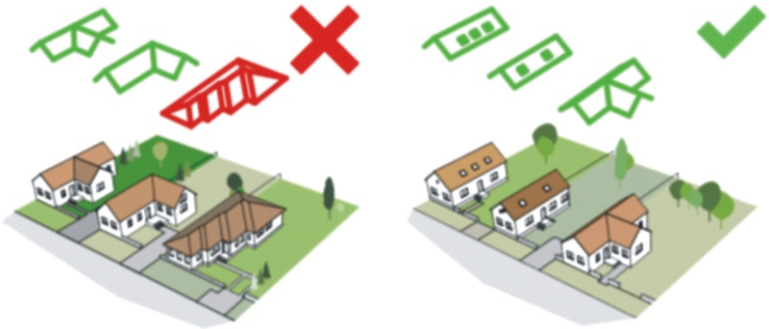

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően pasztelles színárnyalatokat alkalmaztak, a nyílászárók körül több esetben más színárnyalat, színtónus emeli ki az ablakokat, ajtókat, és a lábazat is sok esetben sötétebb a falszíntől, egyes esetekben az ablakkeretezés színben a lábazathoz hasonló. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát, mert zavarossá válik az utcakép és tájidegen. Nem terjedt el a fémlemezfedés, ne használjuk ezt az anyagot, mert erre a vidékre nem jellemző.

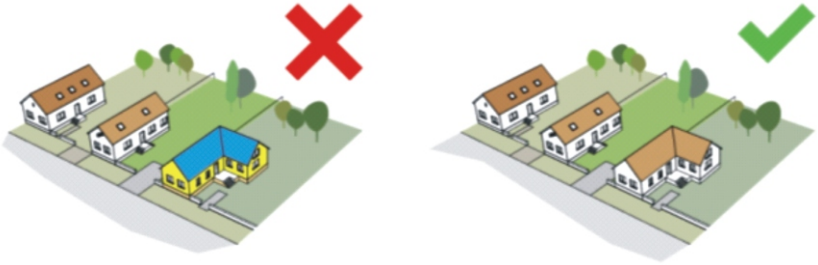

KERÍTÉS

A településrészen jellemzően előkertes az épület elhelyezés, így a kerítések az épület előtt a telek teljes szélességében végigfutnak. Jellemzően a kerítések falazott lábazattal és oszlopokkal készültek, a kerítésmezőket pedig leginkább fa betétek töltik ki. A már kialakulthoz illeszkedő kerítéstípust válasszunk, kerüljük ezen a részen a teljesen zárt kerítést, engedjük a kert szépségeinek bemutatását.

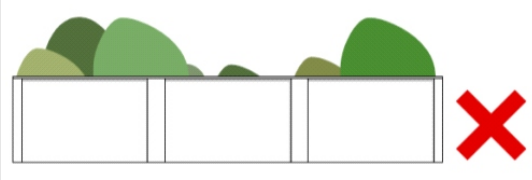

A falszerű, zárt kerítések nem elfogadhatók

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-ad áttört résszel

ÓVÁROS TELEPÜLÉSRÉSZ TELEPÍTÉS

Martfű vasúton túli településrészén jellemzően oldalhatáron álló beépítés alakult ki. Nem jellemző az ikres, a zártsorú beépítés, és továbbra sem kívánatos, hogy ilyen legyen.

Tartsuk meg az épület elhelyezést, mert a kialakult harmonikus utcakép ezáltal megőrzésre kerül.

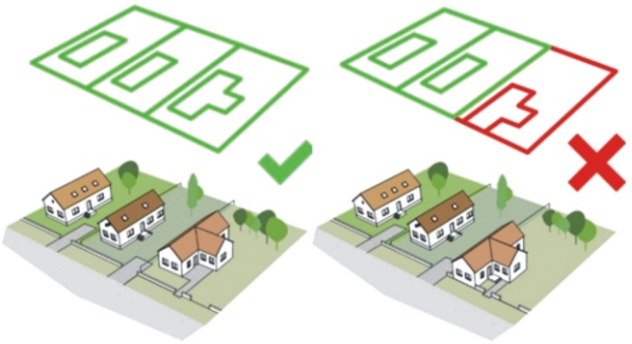

ÉPÜLETMAGASSÁG

A településrész régebben épült részein jellemzően földszintes, sátortetős házakkal találkozunk, egyforma épületmagasságokkal, míg az újabb beépítésű utcákban földszint + tetőtérbeépítéses, magastetős családi házak alkotnak utcasort és utcaképet. A meglévő épületek közé modernebb formájú épületek épülnek. A meglévő épületek közé, mellé hasonló épületmagasságot javaslunk, mert a túl magas épület megtörné az utcaképet, túl hivalkodó lenne, és esetlegesen a szomszéd telek benapozottságát is korlátozná, a túl alacsony épület pedig megbontaná az utca egységét.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Az utcákon, utcaszakaszokon a tetőhajlásszög egyforma. Míg az újabban épült tetőtér beépítéses épületek is egymáshoz hasonló tetőhajlásszögekkel épültek. Nem jellemző a lapostető és az alacsony hajlásszögű tető, ezért javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik.

TETŐFORMA

A településrészen a sátortető, míg az újabb épületeknél az utcára merőleges nyeregtető alakult ki. Nem alakult ki manzardtető és lapostető sem, így javasoljuk, hogy ezeket a típusokat ne válasszák.

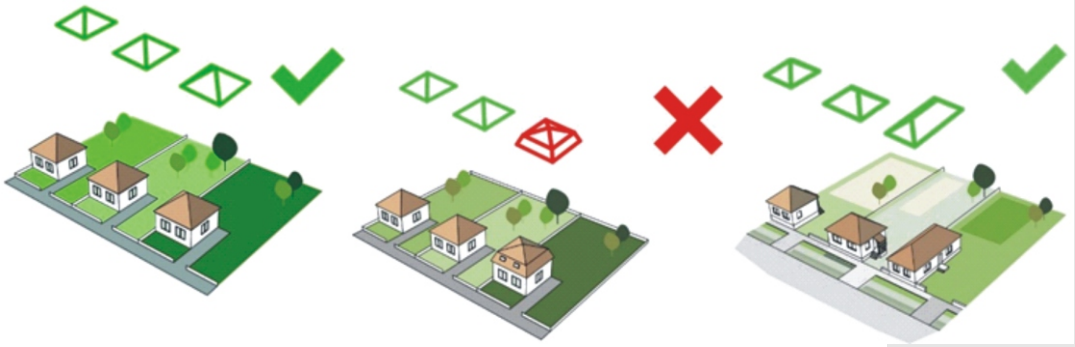

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A településrészen jellemzően pasztelles színárnyalatokat alkalmaznak. Az elütő színű lábazat és a diszkrétebb homlokzati díszítés az elterjedt. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát, mert zavarossá válik az utcakép és tájidegen.

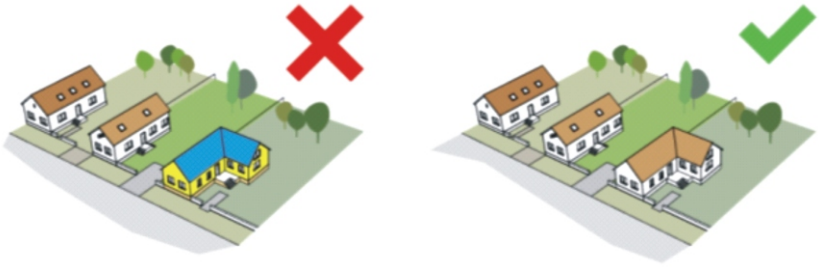

KERÍTÉS

A településrészen jellemzően előkertes az épület elhelyezés, és a kerítések a telek teljes szélességében végigfutnak. Jellemzően falazott lábazattal készültek, a kerítésmezőket pedig a régebbi épületeknél áttört fém betétek alkotják, míg az újabb

épületeknél fa léceket, fa betéteket alkalmaznak. A már kialakulthoz illeszkedő kerítéstípust válasszunk, kerüljük ezen a részen a teljesen zárt kerítést.

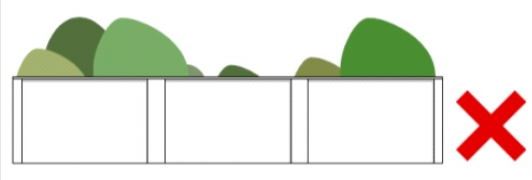

A falszerű, zárt kerítések nem elfogadhatók

Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazatés

2/3-ad áttört résszel

ZSÓFIA TELEPÜLÉSRÉSZ TELEPÍTÉS

A Zsófia területén az épület elhelyezés jellemzően oldalhatáron álló, bár a szélesebb telkeken, a Zsófia-halom úton találkozunk szabadonálló beépítéssel. Javasoljuk továbbra is az oldalhatáros épület elhelyezést, az optimálisabb telekhasználat, a zömében kialakult állapot szerint. Szabadonállóan csak építési helyen belül létesítsünk épületet, így biztosítva a szomszédos telektől és épülettől való megfelelő távolságot.

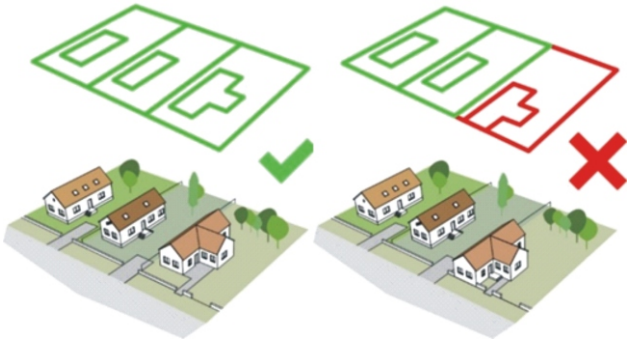

ÉPÜLETMAGASSÁG

A területen jellemzően kisebb méretű, pihenést szolgáló épületek épültek, sok esetben tetőtér beépítéssel. Javasoljuk, hogy a meglévő épületek magasságánál magasabbat ne építsenek, mert a kialakult rendet megtörné, és a településrész arculata átalakulna.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A Zsófia területen a tetőhajlásszög különböző, azonban utcaszakaszokon közel azonos tartományba esik. Nem jellemző a lapostető és az alacsony hajlásszögű tető, így javasoljuk továbbra is megőrizni ezt a településképet, a meglévő épületek közé a meglévőhöz igazodó tetőhajlásszög illik. Alpesi tető építését nem javasoljuk, mert a tájegységre nem jellemző.

TETŐFORMA

A területen az utcára merőleges nyeregtető a tipikus. Nem alakult ki manzardtető, sátortető és lapostető, így javasoljuk, hogy ezeket a típusokat ne válasszák.

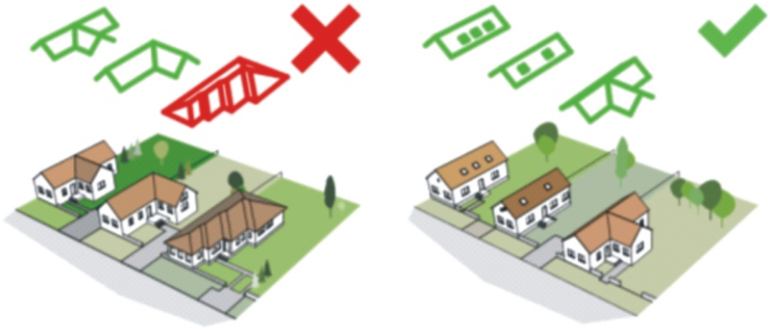

ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNVILÁG

A területen jellemzően pasztelles színárnyalatokat, sárgát, drappot, törtfehéret alkalmaznak. Az elütő színű lábazat és a diszkrétebb homlokzati díszítés az elterjedt. Kerüljük a túl élénk, rikító színek használatát, mert zavarossá válik az utcakép és tájidegen. Élénkebb színeket csak díszítőelemként, kis felületen alkalmazzunk, és akkor is vigyázzunk az alapszín és a kiegészítő szín harmóniájára, és a két színen kívül újabb színeket ne használjunk, mert túldíszítetté válik az épület.

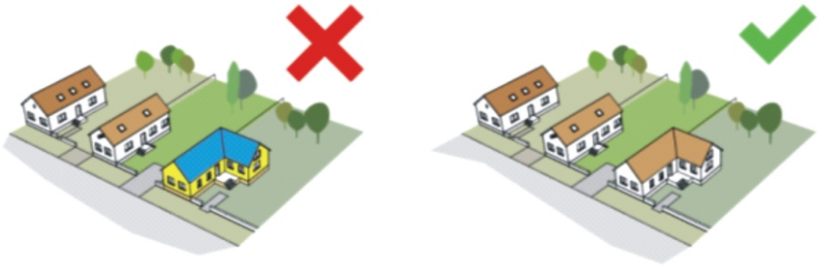

KERÍTÉS

A településrészen jellegéből adódóan mély előkertek alakultak ki. A kerítések a telek teljes szélességében végigfutnak. A területen az áttört kerítés a jellemző.

Továbbra is őrizzük meg ezt a kerítésépítési hagyományt és igyekezzünk minél szellősebb, áttörtebb kerítést használni, hogy a természeti környezet egybeolvadhasson. Javasoljuk a teljesen áttört kerítés alkalmazását, ahol a látómező nem törik meg.

A zárt kerítés nem elfogadható, ehhez a területhez nem illik, mert túl zárttá válna az utcakép és a természetes átszellőzést is megakadályozná.

IPARI TERÜLETEK

A kézikönyv javaslatai jellemzően a lakóterületre vonatkoznak, azonban Martfű esetében nem tekinthetünk el a nagy ipari területektől, melyek környezetalakítására, arculatformálására néhány ajánlást fogalmaz meg a településképi arculati kézikönyv.

Martfű ipari területei közül a Tisza Ipartelepen számolni kell az épületek felújításával, korszerűsítésével. Javasoljuk, hogy a nagy hagyományokkal rendelkező gyártelepen felújítás esetén a korabeli fotók alapján próbálják meg az eredeti külső karaktert figyelembe venni, hogy az alapos koncepcióval felépített gyártelep külső formája megmaradjon.

Javasoljuk a településkép szempontjából meghatározó ipartelepet határoló kerítés felújítását. A telepen belül az újépítésű vagy felújított ipari épületek, csarnokok környezetrendezése, parkoló kialakítása legyen esztétikus.

Az északi ipartelep gyárépületeinek fejlesztése technológia függvénye, így az esetleges újabb épületek elhelyezésénél figyelembe kell venni a műszaki paramétereket és a meglévő állapothoz való illeszkedés szabályait.

Forrás: Martfű Város Önkormányzata

ÉPÜLETRÉSZLETEK

A kézikönyv jelen fejezete a Martfűn lévő épületek jellemző részleteivel, követendő jó példákkal foglalkozik.

TORNÁCOK, FEDETT BELÉPŐK

Martfűn nem jellemző a tornác, azonban a külső-belső tér kapcsolatát megteremtő terasz vagy belépő igen. Megfigyelhetjük, hogy szinte minden háztípusnál kialakult a fedett belépő, amely a hótól, esőtől véd, vagy nagyobb, a családi összejöveteleknek helyet adó fedett terasz.

Forrás: saját fotók

Forrás: saját fotók

ABLAKOK

Az ablak a ház „szeme”. Elképzelhetetlen a ház ablak nélkül, amely egyszerre jelenti a világosságot, a fényt, a kapcsolatot a külvilággal. Az ablakok az idők alatt sokat változtak, gyakran a divat is módosítja az osztásukat, méretüket.

Elterjedtek a készen kapható standard ablak típusok, melyek klasszikus példája a háromszárnyú ablak, melyet később a kétszárnyú vált fel. Az ablak méretek növekedésével a lakóház egyre világosabbá válik.

Javasoljuk a ház tömegéhez választani a nyílászáró típusát és színvilágához választani a színét, lehetőleg hagyományos színek (fehér, barna) alkalmazásával. Az utcai homlokzaton érdemes a sötétítés és árnyékolás módját is körültekintően megválasztani, mert egy-egy spaletta, redőny, zsalugáter a ház dísze lehet.

Forrás: saját fotók

AJTÓK

Az ajtók típusai közül is többféle fellelhető a településen. A zárt fa ajtók egyre kidolgozottabbak lesznek.

Forrás: saját fotók

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Martfűn pasztelles, világosabb homlokzati felületű épületek a jellemzők.

A modern társasházak színárnyalataikban eltérnek, azonban színviláguk hasonló, homlokzatuk azonos, és ezáltal a településkép szempontjából harmonikus, tetszetős utcakép alakult ki.

A társasházaknál megfigyelhetjük az erkélykorlát - kerítés - tetőfedés színharmóniáját, mely egységessé teszi a homlokzatokat. Követendő példa a kerítés és a ház együtt tervezése, így esztétikus homlokzat jön létre. Az alul sötétebb, felül világosabb falazatszín könnyedséget visz az épület homlokzatába és optikailag kedvezőbb hatású.

Hasonló színvilág látható a hotel épületénél.

A hagyományos 1950-60-as években épült sátortetős családi házakra is több jó példát találunk. A világos, pasztellszínű homlokzatot kiemeli a sötétebb lábazat. Az utcavonali kerítésmezők színezése illeszkedik az épület színvilágához, tetőfedéséhez.

Forrás: saját fotók

Több épületnél megfigyelhetjük, hogy egy időben a sárga különböző árnyalatai kedveltek voltak. Sok esetben a nyílászárók körüli díszítéseket fehér színnel emelték ki, és a sárgához általában kiegészítő, kerítés, korlát, ereszdeszka színezésnél a barnát alkalmazták. Több hasonló színvilágú épület van Martfűn, melyek jellemzően az 1990-es években épültek.

Javasoljuk a házak homlokzati felújítása során az utcakép figyelembe vételét, a falazat színének világosabb, pasztellesebb árnyalat kiválasztását. Amennyiben élénkebb színt is alkalmazunk, azt kiegészítő színként a nyílászáró körüli díszítéshez, esetleges homlokzati elemek színezéséhez használjuk kisebb felületre és színharmóniára törekedve.

Forrás: saját fotók

RÉSZLETEK

Az egyes épületeket a részletek teszik egyedivé, jellegzetessé. Martfű nem rendelkezik évszázadokra visszatekintő múlttal, mégis találunk olyan épületeket, melyek egyes elemei jellegzetesek, egyediek.

A kastély homlokzatán lévő faragott oromzati díszek önmagukban is megkapó, egyedi részletek.

Az újabb építésű épületek oromzatai is lehetnek egyediek, díszesek. Az apró részletek kidolgozottsága által harmonikus homlokzat alakul ki. A kidolgozott részletektől egyedi, sajátos az épület.

Forrás: saját fotók

Találhatunk a kapuknál is olyan mestermunkát, amely egyszerűségében, különleges kialakításában megkapó látványt nyújt. A kerítésnél a nyerstégla alkalmazása önmagában is szép. Az egyedi téglakötés, az apró részletek, a kapu íve és az ívvel párhuzamos tetőzet gondos munkáról árulkodik.

Forrás: saját fotók

KERÍTÉSEK

A kerítések Martfűn többfélék, megtaláljuk a típus betonlábazatos fém kerítésmezős kerítéseket éppúgy, mint a faanyagból készült egyszerűbbeket és díszesebbeket. Az utóbbi években a kovácsoltvas vagy kovácsoltvas elemű kerítés is kezd elterjedni, különböző motívumokkal.

A kerítés megválasztásánál mindig törekedjünk arra, hogy a házzal együtt alkosson egységet, hogy mind színben, mind stílusban és kivitelben illeszkedjen az épülethez.

Nemcsak hagyományos barna és fehér kerítéssel találkozunk, hanem érdekesebb színű megoldásokat is látunk. Jó választás lehet, de ügyelni kell az utcaképre, a környezetre és az adott épülettel való harmóniára is.

A fából készült deszkakerítések formájának csak a képzelet szab határt. Többféle vonalvezetéssel, fazonnal találkozunk.

Forrás: saját fotók

Az utóbbi időben elterjedtek a falazott oszlopos kő vagy kőhatású burkolattal fedett kerítésrészek és a jellemzően fekete színű kovácsoltvas betétek. Ügyeljünk ezek választásakor az anyaghasználatra. Jó választás lehet, ha a kerítés motívumai, akár a kerítés falazott része, akár a kerítésmező az épületen vagy annak kiegészítő részén visszaköszönnek. Ezáltal egységesebbé válik a homlokzat.

Az áttört kerítések megfelelő választások, mert ezáltal az átszellőzés biztosított, könnyedebbé, nyitottabbá válik a kert, és egy kellemesebb utcakép alakul ki.

A természetközelséget mutatja az élő sövény alkalmazása.

Forrás: saját fotók

KERTEK

Martfűn a kerteket általában pihenőkertnek, díszkertnek használják. Általánosságban elmondhatjuk, hogy jellemzően a kertvárosi településrészeken a telekméretek nem nagyok, a városi életvitelhez méretezettek. Ezeken a részeken az előkertek általában virágos, örökzölddel beültetett díszkertek, ahol nagyon ötletes dekorációkat, kerti díszeket, ízléses beültetéseket láthatunk.

Ma már jellemzően az óvárosban vagy a kertváros régebbi, szélső utcáin találunk konyhakerteket, ahol gyümölcsfák, veteményeskertek vannak. Ezeken a telkeken is az előkert díszkertként funkcionál, és az oldal- valamint hátsókert a gazdálkodásra alkalmas kertrész. A telkek méreteiből adódóan csak konyhakertek alakultak ki, saját használatra, igazán a gazdálkodás és az állattartás nem jellemző.

Kertünk művelésénél törekedjünk a harmóniára, legyen esztétikus, rendezett a kert kialakítása.

Forrás: saját fotók

Forrás: saját fotók

5.2 KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

UTCÁK, TEREK

A településkép nagymértékben függ az utcák, terek, közterületek kialakításától. Sokszor csak a közterületek növényeit látjuk, melyek részben eltakarják az utcaképet. Ezért nagyon fontos, hogy ezek a területek gondozottak, ápoltak legyenek. A közterületek tervezésekor is alkalmazkodjunk a meglévő adottságokhoz, jellemző homlokzatmagassághoz, tetőformához. A rendezett utcakép a település dísze. Nagyon fontos a gondozott utcák, terek látványa, mert ettől élhető és szerethető egy település. Gondosan válogassuk ki és ápoljuk az utcákon, tereken lévő növényzetet, mert ez egyúttal az ott lakók környezetük iránti igényességét is jelenti.

Martfűre elmondhatjuk, hogy zöld város. A lakótelepek nagy egybefüggő zöldterülettel rendelkeznek, az utcákon jellegzetes utcafásítások, gyepes területek, színes virágok biztosítanak kellemes környezetet. A település központjában a városháza környezetében park található. A családi házas övezetek is élen járnak a környezetrendezésben, hiszen az utcafásítások, az egységes zöldterületek kialakítása mintaszerű.

A város zöldterületi mutatója is kiemelkedően magas. Az önkormányzat kiemelt jelentőségűnek tartja az ápolt zöldfelületek fenntartását, gondozását.

Forrás: saját fotók

Forrás: saját fotók

Forrás: saját fotók

6. JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK, ZÖLDFELÜLETEK

Minden településen találhatunk olyan épületet, amely példaértékű lehet a település közösségének. Sokszor egy-egy jól megválasztott színezés vagy a ház - kert - kerítés összhangja teljesen megváltoztatja az utcaképet. Az ott lakók az utcákat járva a megszokott képpel találkoznak, és fel sem tűnnek nekik azok a jó példák, melyeket követve rendezettebb, élhetőbb település jön létre.

Vegyük észre magunk körül a szépet és igyekezzünk követni a példát, amelyhez sokszor csak egy kis odafigyelés, kétkezi munka kell, de a létrejövő eredmény egy más környezetet varázsol.

A szép és igényes növényzet a harmonikus kerítés - ház egységet kiemeli és kellemes, igényes megjelenést biztosít.

A színek összhangja, a rendezett udvar és közterület egységes képet biztosít.

Modern, szokatlan formavilágú épület is lehet környezetbeillő.

Az 1950-60-as években épült sátortetős családi házak is felújíthatók úgy, hogy jellegüket megtartva modernebb épületeket kapjunk. A kerítés és az épület összhangja egy harmonikus épületet eredményez.

Forrás: saját fotók

7. JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, BUSZMEGÁLLÓK, REKLÁMHORDOZÓK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Martfűn a sajátos építményfajtákhoz soroljuk a buszmegállókat, reklámhordozókat, a közterületi hirdetőfelületeket, a megújuló energia berendezéseit, a klímák kültéri egységeit és az utcabútorokat.

A városi buszmegállók egységes megjelenésének kialakítása érdekében a piac környéki megállók arculata legyen irányadó.

A reklámfeliratok ne legyenek rikító színűek. Lehetőleg a homlokzathoz illő cégéreket válasszunk. A jól megválasztott felirat figyelemfelkeltő, ugyanakkor esztétikusabb és környezetbe illeszthető.

Forrás: saját fotók

Az újonnan elhelyezett hirdetőtábla stílusában, kivitelezésében illeszkedik a kandeláberhez, és együtt szép egységet alkot.

Egy-egy érdekes postaláda figyelemfelkeltő és esztétikus is lehet egyben.

Az utcabútorok nemcsak színesítik a közterületeket, hanem hasznosak is.

Egy jól megválasztott utcanévtábla lehet esztétikus.

Forrás: saját fotók

Martfű város élen jár a megújuló energiahasználatban. A “napkorona bajnok” megnevezéssel büszkélkedő város közintézményei tetőzetén a napelemek biztosítják a szükséges energia egy részét.

A lapostetős intézmény nagy tetőfelületén jelentős számú napelem elhelyezhető nem zavaróan, hanem a tetősíkot mozgalmassá téve.Javasoljuk a napelemek tetősíkra helyezését, oly módon, hogy lehetőleg ne az egész tetőfelületet fedje el, hanem engedje láttatni a tetőhéjazatot is.

Törekedni kell a napelemek mértéktartó, tetősík ablaksorként/felületként való megjelenítésére, kerülve a kontyolt vagy tört idomú tetők ferde gerinc/vápavonalainak “fűrészfogas” megközelítésű telepítését.

A lapostetős intézmény nagy tetőfelületén jelentős számú napelem elhelyezhető nem zavaróan, hanem a tetősíkot mozgalmassá téve.

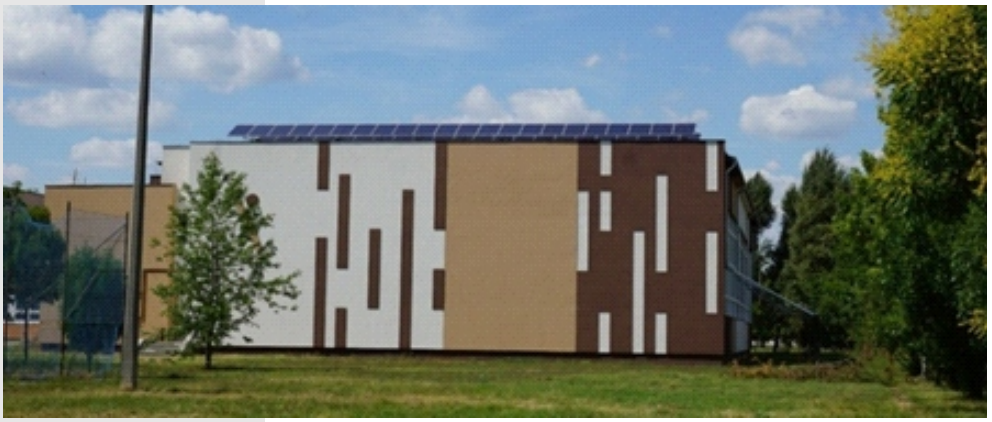

Intézmények magastetőinek felületén elhelyezett napelemek nem a teljes tetőfelületet borítják, így maga a tetőcserép is látszik.

Magánházaknál is egyre több helyen alkalmaznak tetősíkra szerelt napkollektort és napelemet, melynek szép példája a képen látható megoldás, amikor a tető egy részére félig takarásban helyezik el.

Forrás: saját fotók

A klíma kültéri egységeinek elhelyezése sokszor gondot okoz, mert az utcai homlokzatokat megváltoztatja, a kialakított harmonikus felületet megbontja.

Klímák elhelyezésénél javasoljuk, hogy épületen belülre, padlástérbe kerüljön. Amennyiben erre nincs lehetőség, akkor a homlokzaton az épület homlokzatához illeszkedő takaró elemek mögött helyezzük el.

A tetőn történő elhelyezést kerüljük.

A külterületen óriásplakátok elhelyezése nem megengedett. A külterületi tájékoztató, idegenforgalmi táblák kialakítása legyen egységes, lehetőleg fából készüljön, és a tájékoztatás ne legyen kirívó, csak figyelemfelkeltő. Világító táblákat ne alkalmazzunk, mert tájidegen és megzavarja a környék állatvilágát.

Martfű településarculatának megőrzése során vegyük figyelembe a meglévő épített és természeti értékeket, azok környezetét, melyek meghatározzák a településképet.

Új épület építése vagy felújítás során javasoljuk a kézikönyv átlapozását és a jellegzetes karakterek megőrzését, az utcakép figyelembevételét és az építészeti ajánlások megfontolását.